

שאלות טובות יותר - החלטות טובות יותר

הסדנה נבנתה על-פי ספרו של ד"ר דן רוטשטיין (2016)
Partnering with Parents to Ask the Right Questions

המתודה שלהלן מציעה דרך פשוטה וקלה ללמידה וליישום. היא נועדה להגביר מוטיבציה לשיתוף פעולה ולתמיכה בהחלטות שהתקבלו על-ידי אנשי החינוך. חשוב להדגיש שהמתודה המוצעת מתאימה לשילוב בתוכנית כוללת יותר הדורשת יותר תשתיות, כוח אדם ומשאבים.

Rothstein, Dan (2016). Partnering with parents to ask the right questions (p. 5). ASCD

רציונל

תהליך שאילת שאלות על החלטות שהתקבלו, על הסיבות להן ועל הדרך לקבלתן, מקדם קבלת החלטות טובות יותר ומעודד בעלות (Ownership) על החלטות שהתקבלו. כאשר מבקשים להוביל שינוי, שאלות יצופו בכל מקרה, אך ייתכן שהן לא יישמעו, שלא תינתן להן תשומת לב מספקת.

שאילת שאלות טובות (פתוחות) מובילה לדיון פורה, ומזמנת חשיבה מעמיקה על הסיבות להחלטה, על דרך קבלתה ועל חלופות. האפשרות של המשתתפים בתהליך לשאול שאלות ולזהות את מוקדי העניין בקבוצה מבססת הבנות משותפות וחושפת התנגדויות באופן מובנה ובכך מאפשרת חשיבה עליהן.

כאשר איש החינוך מוביל את התהליך, הוא נערך לשתף את האחרים בסיבות להחלטה ולחדד מראש את תהליך קבלת ההחלטה.

הכלי מיועד לגיבוש הסכמות סמוך לקבלת ההחלטה. גם כאשר התנגדויות צצות, הכלי יסייע למנוע התפתחות של משבר במקום להמתין שהמשבר יתלקח.

מקורה של מתודת שאילת שאלות בשיח החינוכי הוא ביוון העתיקה. סוקרטס, מורה ופילוסוף בן המאה הרביעית לפני הספירה, הגה ויישם את שיטת השאלות הסוקרטיות.

המכון הישראלי למנהיגות בית ספרית
المعهد الإسرائيلي للقيادة المدرسية

המכון הישראלי למנהיגות בית ספרית
المعهد الإسرائيلي للقيادة المدرسية

שאלות טובות יותר - החלטות טובות יותר הכנת המפגש

שאלות טובות יותר - החלטות טובות יותר מתווה המפגש

הצעד החשוב הראשון הוא בחירת מוקד לשאילת השאלות. המוקד ישמש נקודת פתיחה. המוקד צריך להיות הצהרתי. החלטה קצרה ובהירה, ממוקדת ומעוררת עניין ומניעה לשאילת שאלות אודותיה. ככל שהניסוח יהיה תמציתי, מדויק ובהיר יותר, הוא יזמן שאילת שאלות פורייה יותר. יש לשאוף לניסוח ניטרלי ככל האפשר שאינו חושף דעה או הערכה מוקדמת כלפי ההחלטה.

שלב	הפורום	תפקיד מוביל הדיון	תפקיד המשתתפים
5 דק' << א	מליאה	הצגת ההחלטה שבמוקד הדיון	—
10 דק' << ב	קבוצות קטנות	עידוד הקבוצות בתהליך שאלת השאלות	שאלת שאלות
5 דק' << ג	קבוצות קטנות	עזרה בהבנת המאפיינים של שאלות סגורות ופתוחות	עיבוד השאלות
10 דק' << ד	קבוצות קטנות	סיוע בדרך לתעדף את השאלות	בחירת שאלות מובילות
10 דק' << ה	מליאה	מיון השאלות לקטגוריות: סיבות, תהליך ויישום	—
15 דק' << ו	מליאה	מענה על שאלות	—
15 דק' << ז	מליאה	רפלקציה וחשיבה קדימה	—

שלב א'

מוביל המפגש מציג במליאה את מתווה השיחה. לאחר מכן הוא חושף בפני הקבוצה את ההחלטה העומדת במוקד המפגש. << דוגמא: פרקטיקות ההוראה במחוז / בית ספר שלנו ישתנו בשנה הבאה להוראה בשיטת מרחבי למידה בבתי הספר, זאת כדי להתמודד טוב יותר עם פערי ההישגים בין תלמידים.

שלב ב'

חלוקה לקבוצות עבודה. המשתתפים בכל קבוצה שואלים שאלות הנוגעות להחלטה. מוביל הקבוצה מסכם בכתב את כל השאלות שנשאלו. המנחה עובר בין הקבוצות ומעודד אותן לכתוב שאלות רבות ככל האפשר. ההוראות הן: << שאלו שאלות רבות ככל שתוכלו << הפכו כל הצהרה לשאלה << אל תעצרו לענות או לדון בשאלות << מספרו את כל השאלות << רשמו את כל השאלות בסדר שנשאלו

שלב ג'

המשך עבודה בקבוצות

<< עיינו ברשימת השאלות, הפכו את השאלות הסגורות לשאלות פתוחות. על שאלות סגורות אפשר לענות ב"כן", ב"לא" או בתשובה בת מילה אחת, ולכן הן פחות פוריות לחשיבה ועבודה. על שאלות פתוחות אי אפשר לענות ב"כן" או "לא", הן מצריכות הסבר. << המנחה אוסף שתי שאלות סגורות מהקבוצות, ומדגים את הפיכתן לשאלות פתוחות.

שלב ד'

המשך עבודה בקבוצה

בחרו מתוך רשימת השאלות הקבוצתיות שתיים-שלוש שאלות מובילות. נמקו את הבחירה לאחר שקיימתם דיון, השוואה והערכה של השאלות. אפשר לנסח מחדש את השאלות שנבחרו.

שלב ה'

מוביל המפגש משרטט על הלוח טבלה המחולקת לשלושה טורים:

- שאלות הנוגעות לסיבות שהובילו להחלטה.
- שאלות הנוגעות לתהליך קבלת ההחלטה.
- שאלות הנוגעות להשפעה של יישום ההחלטה על המשתתפים.

<< כל קבוצה משתפת את הקבוצות האחרות בשאלות המובילות שנבחרו, מוביל המפגש משייך את השאלות שנבחרו לטור המתאים בטבלה. << המנחה מברר עם הקבוצה כיצד נבחרו השאלות, מדוע דווקא אלו ומה מספרן.

שלב ו'

בהתבסס על השאלות המובילות, מוביל המפגש (איש החינוך שאחראי לקבלת ההחלטה) משיב על השאלות שיש לו עליהן תשובות. יש להניח שאפשר להשיב על השאלות הנוגעות לסיבות ההחלטה ולתהליך קבלתה. שאלות שנותרו ללא מענה יהוו בסיס להמשך שיתוף פעולה של הקבוצה עד שיימצאו התשובות לשאלות הללו.

שלב ז'

רפלקציה על תהליך הלמידה במליאה וחשיבה קדימה << מה השאלות לימדו אותנו על העמדה שלנו כלפי ההחלטה? << באיזה אופן שאילת השאלות תרמה לנו להבנת הנושא? << מה הצעדים הבאים הנדרשים כארגון / קבוצה?